

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/1997 vp

Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä syyskuuta 1997 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 98/1997 vp Pohjoismaiden välillä yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Asiantuntijat

Esityksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavana

- lainsäädäntösihteeri Laura Yli-Vakkuri, ulkoasiainministeriö
- ympäristöneuvos Olli Pakkala, ympäristöministeriö
- esikuntaesiupseeri, komentaja Erkki Uitti, sisäasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä maaliskuussa 1993 tehdyn sopimuksen yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa (ns. Kööpenhaminan sopimus). Tämä sopimus korvaa vuonna 1971 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn sopimuksen yhteistyöstä koskien toimenpiteitä meren öljyasaastumista vastaan (SopS 41/1971).

Uusi sopimus eroaa aikaisemmasta eräiltä osin. Islanti on viime vuosina osallistunut vanhan sopimuksen mukaiseen yhteistyöhön, ja se on nyt uuden sopimuksen sopimuspuoli. Uusi sopimus koskee öljyntorjuntayhteistyön lisäksi myös yhteistyötä muiden haitallisten aineiden aiheuttamien pilaantumisvahinkojen torjunnas-

sa. Sopimus on monelta osin aikaisempaa yksityiskohtaisempi ja se sisältää yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi ja rajoittamiseksi vuonna 1989 tehdyn pohjoismaisen sopimuksen (SopS 20—21/1992) eräiden määräysten kanssa yhteneväiset määräykset torjunta-avun antamisesta, rajanylityksestä, avunannosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja vahingonkorvauksesta.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki sopimuspuolet ovat sen hyväksyneet. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarpeellisena uudistettua Kööpenhaminan sopimusta merialueella tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta.

Sopimus edistää meriympäristönsuojelua. Itämeren suojelusopimukseen verrattuna Kööpenhaminan sopimus määrittelee yksityiskohtaisemmin rajanylittämisen, torjunta-avun kustannusten korvaamisen ja vahingonkorvaukset. Sopimuksen mukaan torjuntaviranomaisten välistä yhteistyötä voidaan harjoittaa myös alueellisella ja paikallisella tasolla. Suomen kannalta merkittävää on, että sopimus luo näin oikeudellisen pohjan Suomen ja Ruotsin väliselle torjuntayhteistyölle Pohjanlahdella ja Saaristomerellä.

Ympäristövaliokunta puoltaa sopimuksen ja siihen liittyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Hyväksyessään sopimuksen ja lakiehdotuksen valiokunta kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

Ensinnäkin valiokunta toteaa, että Euroopan unionissa valmistellaan parhaillaan direktiiviä, jossa aluksille asetettaisiin jätteiden luovutuspakko. Vastaavan sisältöinen suositus on valmis teillä Itämeren suojelukomissiossa. Ympäristövaliokunta katsoo, että Suomen tulee toimia aktiivisesti sekä Euroopan unionissa että Itämeren suojelukomissiossa jätteiden luovutuspakon aikaansaamiseksi mahdollisimman pikaisesti. Saa-dun selvityksen mukaan laivojen tahalliset päästöt ovat myös Itämeren alueella kasvussa.

Toiseksi valiokunta kiinnittää huomiota kemikaalivahinkojen valvontaan. Nykyisillä lentovalvontalaitteilla voidaan valvoa lähinnä öljypäästöjä. Kun uudistettu Kööpenhaminan sopimus laajenee öljyvahinkojen ohella myös kemikaalivahinkojen torjuntaan, on valiokunnan mielestä tärkeää, että myös kemikaalivahinkojen havainnointia kehitetään.

Kolmanneksi valiokunta kiinnitti huomiota

laivojen päästöjen valvonnan tehostamiseen myös silloin, kun liikenne suuntautuu Pohjoismaiden tai EU:n ulkopuolelle. Valiokunta totesi käsitelleensä asiaa YK:n merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan muuttamisen yhteydessä. Tuolloin valiokunta lausui muun muassa: Alusten aiheuttamat tahalliset päästöt, joita tapahtuu runsaasti, ovat eräitä hankalimpia kysymyksiä valvoa ja selvittää. Merioikeusyleissopimus sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä erilaisten valtioiden (satamavaltiot, rantavaltiot, lippuvaltiot) toimivaltuuksista meriympäristön suojelemiseksi. Sopimus ei kuitenkaan vielä luo riittäviä puitteita ongelman poistamiseen. Tarvittaisiin lisätoimia, jollaisia voisivat olla esimerkiksi tahallisten päästöjen taloudellisen hyödyn poistaminen, valvontatekniikan parantaminen sekä ns. kolmansien maiden avunanto epäillyn aluksen tutkimiseksi heti seuraavassa satamassa. Ympäristövaliokunta katsoo, että hallituksen tulee toimia aloitteellisesti kansainvälisessä yhteistyössä sopimusten ja muiden sääntöjen kehittämiseksi siten, että alusten tahallisia päästöjä voidaan nykyistä paremmin estää ja valvoa.

Ympäristövaliokunta toistaa kannanottonsa.

Päätösehdotus

Ympäristövaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy ne Kööpenhaminassa 29 päivänä maaliskuuta 1993 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen, yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa:

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Eila Rimmi /vas
vpj.	Markku Koski /kesk	Sakari Smeds /skl
jäs.	Klaus Hellberg /sd	Hannu Takkula /kesk
	Tarja Kautto /sd	Helena Vartiainen /sd
	Mari Kiviniemi /kesk	Pia Viitanen /sd
	Suvi Lindén /kok	Ulla-Maj Wideroos /r.
	Hanna Markkula-Kivisilta/ kok	

